

O S V R T I

ŠESTI I SEDMI SASTANAK
PRAVOPISNE KOMISIJE

Od 23. do 28. svibnja 1956. održan je radni sastanak Pravopisne komisije u prostorijama Srpske akademije nauka u Beogradu. Prisutni su bili svi članovi Komisije osim prof. dra. Aleksandra Belića, koji je prisustvovao zasjedanju samo posljednja dva dana, jer je prije toga bio na službenom putu u Moskvi. Na dnevnom redu bila su ova pitanja: 1. pisanje futura I, 2. pisanje vlastitih imena iz stranih jezika, 3. izjednačivanje gramatičke terminologije, 4. pretresanje formulacija dosadašnjih zaključaka.

Prva i druga točka dnevnog reda raspravljene su u načelu i u pojedinostima te su izabrani referenti, koji će prema donesenim zaključcima na slijedećem sastanku podnijeti cjelovitu stilizaciju. Kako je osobito druga točka vrlo opsežna, jer obuhvaća tuđe riječi iz slavenskih, klasičnih, zapadnoevropskih i istočnih jezika, nije ni preostalo vremena za raspravljanje treće i četvrte točke. O njima će se raspravljati na sedmom sastanku Pravopisne komisije, koji će se po dogovoru članova održati od 22. do 27. listopada u Novom Sadu. Na dnevnom su redu zapravo samo te dvije točke, što znači, da se na novosadskom sastanku pristupa formulaciji konačnoga teksta, koji će se onda dati stručnim i književnim društvima i ustanovama na mišljenje. Poslije formuliranja konačnoga teksta pristupit će se i konačnom redigiranju pravopisnog rječnika, koji će biti vrlo bogat i označen akcentima.

Sedmi sastanak Pravopisne komisije zaista je i održan u Novom Sadu od 22. do 27. listopada. Prisutni su bili svi članovi Komisije, i na tom sastanku pretresena druga i treća točka spomenutog dnevnog reda i određeni su referenti za stilizaciju tih zaključaka. Na tom su sastanku pretresene i odobrene neke formulacije, na pr. formulacija o rastavljanju riječi, o pisanju suglasnika *h* i suglasnika *j*. O ostalim formulacijama raspravljat će se na osmom sastanku

Pravopisne komisije, koji će se održati u Beogradu od 17. do 22. prosinca ove godine. Tada će se napokon izabrati i završni redaktori pravopisnoga teksta za štampu, koji će se još dati na diskusiju naučnim i književnim društvima i ustanovama.

Kako se po iznesenom vidi, nije daleko dan, u koji će Pravopisna komisija, kojoj je povjereno sastavljanje zajedničkih pravopisnih propisa i za hrvatsku i za srpsku književnost, predložiti našoj javnosti čitav tekst novoga Pravopisa. Posao je trajao dulje, nego što se predviđalo, baš zbog toga, što se željelo, da se sva pitanja potanko rasprave i da se o njima donesu precizne stilizacije.

Ljudevit Jonke

JASKA — JASTREBARSKO

Na 114. strani V. godišta »Jezika«, u članku prof. Alije Nametka, čitamo, da su u Bosni »vjerojatno« strani željeznički kondukteri mijenjali imena mjestima, »kao što su i u Hrvatskoj kondukteri Madžari pretvorili Jastrebarsko u Jasku«. Što se ovdje tvrdi o postanku imena Jaska, ne stoji. Za dokaz tome dovoljno je uputiti na štampani *Schematismus cleri zagrebačke nadbiskupije*, i to na sveske njegove, koji su izašli prije, nego što je kroz Jasku prvi put projurila željeznica. Tu već u godištu 1809. (s'arijih svezaka nisam vidio), dakle pred podrugom stoljećem, nalazimo: *In Districtu Jazkensi, Jazkae* (genitivus loci), *In Krassich* i t. d.; a onda u novijim svescima: *Jaskae, Jaska, Krashich, Krašić* i t. d. Jaska i druga nepolatinjena imena uklopljena su ovdje u latinski tekst s hrvatskim pravopisom svoga doba. Ime je Jaska, kako vidimo, starije od svih željeznica. Ono upućuje na imenicu ž. r. Jastrebarska (v. Ak. Rj.), koja je — valjda odavna — nestala.

Stanko Hondl

PITANJA I ODGOVORI

O DEKLINACIJI IZRAZA

»RADIO-ZAGREB«

Jedan vrijedan čitalac našega lista piše na ovo: »Preko naših radiostanica svaki dan se mnogo puta čuje, da je nešto emitirano preko te i te radiostanice, i pri tome se kaže, na pr., *preko Radio-Zagreba*. Smatram, da je ova deklinacija posve pogrešna, te da bi bilo ispravno *preko Radija Zagreb*. Kao što se kaže: Dolazim iz hotela »Dubrovnik«, Idem u kavanu »Zagreb«, tako isto treba reći: Radija Zagreb, Radiju Zagreb, i t. d. Zar bi valjalo reći: »Preko Radio-Velike Gorice?« Ili »Preko Radio-Srijemskih Karlovaca?!«

Na ovo pitanje nije moguće dati odgovor sa »ovako je dobro, a ovako loše«.

Prije svega treba spomenuti, da složenice radiostanica, radioemisija, radioprijenos i sl. nisu najšretnije skovane. Mnogo bi pravilnije, a po tome i bolje, bilo kazati: prijenos na radiju, emisija na radiju, stanica radijeva ili radijev prijenos, radijeva ili radijska emisija, radijeva ili radijska stanica. Međuim u vremenu mnogobrojnih novih složenica, koje niču na natpisima kao gljive poslije kiše, mogu se iz nužde i ove složenice zadržati, jer su neprekidnom upotrebom u javnom živoj stekle zavičajno pravo u saobraćajnom, a po tome i u književnom jeziku. One se ipak ne mogu pisati složeno, kako ih piše naš čitalac, nego se jedan dio od drugoga odvaja crticom, dakle: radiostanica, radio-prijenos, radio-emisija kao i sve slične složenice u našem jeziku, na pr. ivan-cvijet (mj. ivanjski cvijet), čelik-značaj (mj. čelični značaj), alaj-barjak (mj. barjak jednoga alaja), demir-pendžer (mj. pendžer okovan deminom, t. j. gvoždem). Ni u kojoj od tih složenica prvi se dio ne mijenja po padežima, dakle: gen. ivan-cvijeta, dat. ivan-cvijetu; gen. čelik-značaja; instr. alaj-barjakom, a prema tome i: radio-stanica, gen. radio-stanice, dat. radio-stanici, instr. radio-prijenosom, lok. u radio-emisiji. Crtica se stavlja upravo zato, da se označi, da se prvi dio ne mijenja, kao na pr. ni u

prezimenima Juranić-Markovina Katica, gen. Juranić-Markovine Katice i t. d.

Drugo je pitanje, je li pravilnije reći i napisati »preko Radio-Zagreba« ili »preko Radija Zagreb«. Radio Zagreb, Radio Velika Gorica i t. d. nisu složenice iste vrste kao radio-stanica, radio-prijenos, radio-emisija, jer u zadnjima prvi dio stoji mjesto pridjeva ili mjesto njegove zamjene, dakle mjesto radijeva ili radijska stanica, radijev prijenos ili prijenos na radiju.

Izrazi: Radio Zagreb, Velika Gorica, Novi Sad nisu složenice. U tim izrazima riječ *radio* označava ustanovu, od kojih se jedna nalazi u Zagrebu, druga u Velikoj Gorici, treća u Novom Sadu i t. d. Prema tome te i takve izraze ne treba pisati u obliku složenice, u kojoj se prvi dio odvaja od drugoga crticom. Naprotiv, po mome mišljenju, u tom izrazu riječ *radio* zamjenjuje radio-stanicu, koja emitira vijesti, i ustanovu s upravom i cijelim osobljem.

U tom izrazu riječi: Zagreb, Velika Gorica, Beograd, Novi Sad, Rijeka označuju, u kome se mjestu ta ustanova *radio* nalazi, dakle: Radio u Zagrebu, u Rijeci, u Novom Sadu ili: Zagrebački radio, Riječki radio, Novosadski radio, jednako kao: Sveučilište u Zagrebu, Univerzitet u Beogradu, ili: Zagrebačko sveučilište, Beogradski univerzitet. Prema tome u tome je izrazu riječ *radio sklonjiva*: radio, gen. radija, dat. radiju.

Ti se izrazi ne mogu izjednačiti s rečenicama »Dolazim iz hotela Dubrovnik«, »Idem u kavanu Zagreb«, jer su u tim rečenicama riječi Dubrovnik i Zagreb vlastita imena hotela i kavana. Prema tome jasno je, da se imena Dubrovnik i Zagreb u tim rečenicama ne smiju mijenjati, dakle ni u kom slučaju ne bismo mogli reći »Dolazim iz hotela Dubrovnika«, jer bi to značilo, da taj hotel pripada gradu Dubrovniku, a mi znamo, da on pripada gradu Zagrebu i da se nalazi u Zagrebu. Kavana Zagreb je slučajno u Zagrebu, dakle u toj rečenici doista i pripada gradu Zagrebu, ali kavanâ i hotelâ Zagreb ima više u raznim mjestima naše države, a možda i u kojoj stranoj zemlji.